

Lojze Krakar

POTEPANJE

Frankfurt, 16. in 17. julija 1993

Da, tu sem preživel skoraj deset let, mogoče svojih najbolj zrelih in najlepših. Tudi nekaj pesmi sem napisal v tem mestu: kakšne so, sam ne morem ocenjevati. Vem pa, da sem zmeraj imel poleg postelje papir, svinčnik in luč. Pa če mi je ponoči kapnila v glavo kakšna misel, sem jo takoj zapisal: bodisi da je šlo za kakšno razpravo ali za verze. S tistih papirjev sem potem prepisoval in prepisoval, dokler nisem česa vendar kolikor toliko izpilil.

Zdaj tu verzov ne morem več pisati, ker enostavno ne gre. Mislim na to in ono, na tega ali na onega človeka, pa se nenadno prikaže pred mano prijatelj Svetislav. Kako naj na njegovo ime napišem rimo? Bódi zdrav? Ne, zdrav več nikoli ne bo, ker so mi približno pred štirimi leti sporočili žalostno novico, da ga je nekje v Beogradu zadela kap in da je umrl...

Raje ti bom, Svetislav, napisal v spomin nekaj, česar ne morem pozabiti. Ti si v Frankfurtu v slovanskem seminarjubral vse mogoče takratne časopise iz Jugoslavije, jaz pa ne. Vem, da sem te včasih zjutraj, ko sem prišel v službo, vprašal, kaj je tam doli novega. Pogosto si z nasmehom odgovoril: »Omladina i kaiš!« Takoj sem vedel, za kaj gre: takratni državni poglavar je spet nekje na veliko govoril in po stari navadi ljudem dopovedoval, da je samó mladina naša prihodnost, stari pa naj čim tesneje stisnejo pas (kaiš), ker je on porabil toliko denarja za svoje neskončne plovbe po svetu, da so mu ljudje denar komaj še nalagali na ladje, ki je plulo z njim. Da, omladina i kaiš!

Tu ljudje zdaj še bolj drviijo sem ter tja, kot so drveli pred leti. Nekoč sem takšno mravljišče opazoval tudi na Japonskem. Ljudje so se mi zdeli zmučeni, kot bi bili mravlje in bi nosili na plečih težke zvonove. Kam se vam tako muči, mravlje, sem se spraševal takrat in se sprašujem tudi zdaj. Odgovarjam si: do tistega zadnjega trenutka življenja bomo prav gotovo prispeli vsi – brez zamude!

Grem na univerzo, kjer sem nekoč predaval, pa krenem v slovanski seminar. Prišel sem ravno prav: danes je zadnji dan poletnega semestra. In kot nalašč srečam predstojnika slavistike (svojega nekdanjega študenta). Čeprav je danes res zadnji dan tega semestra, si vzame čas in se prijazno pogovarjava kot nekoč: nevsiljivo o vseh mogočih stvareh. Vprašam ga, kje je zdaj tajnica slavistike. – Pred dvema letoma je umrla, odvrne. – Tako nenadoma? Saj je bila še dokaj mlada. – Že, ampak ni je več. Tudi enega od takratnih naših kolegov ni več. – Spomnim se in vprašam: kje pa je bolgarski lektor Vasilev? – V pokoju, star je že čez sedemdeset let. Menda je nekje blizu Frankfurta, videti pa ga ni več.

(Toda jaz približno vem, kako živi Vasilev. Dobro sem ga poznal, tikala sva se

in vem, da je varčeval kot malokdo. Gledal je na vsako marko, ker je vedel, da pokojnine najbrž ne bo dobil, mogoče kakšno državno podporo. Majhno. Takrat sem ga spraševal: pa zakaj ne boš dobil pokojnine? – Zato, ker me nihče noče narediti za »državnega uradnika«. – Je to tako važno? – Neznansko! Blagor tebi, ker se boš vrnil. Jaz pa nimam več kam. Stanovanja v Bolgariji nimam, pokojnine ne bi dobil, od miloščine še živih sorodnikov pa ne bi shajal. – Tako: Vasilev živi, ampak kako?).

Poslovim se od predstojnika in od tistih redkih, ki so še tam od takrat, ko sem bil tudi jaz, pa grem malo okrog univerze. Vseposod so zidovi oblepljeni z raznimi napisi, oglasi, pretnjami in podobnimi rečmi, ki tarejo študentarijo in druge, neboat Nemce. Med oglasi za stanovanja preberem tudi tale napis: »Laßt euch nicht BRD-igen!« Kako naj prevedem to igro besed in črk? Enostavno: ne pustite, da vas pokopljejo (namreč žive, na cesti, brez stanovanj!). Vem: stanovanj ni, če pa so, so cene vnebovpijoče.

Naslednji dan zjutraj vidim, da so nekateri ljudje res prenočili kar pod nekimi strehami v spalnih vrečah ali odeti z nekakšnimi cunjami.

Na drugem listu pred univerzo sem prebral tudi to: če greš mimo reveža in se obrneš stran, je to sramota zate! Verjetno res, vsaj tako so nekatere otroke včasih učili.

Neka uradnica, ki ima samó neko približno srednjo šolo (?) in kakšnih 25 let službe, mi pripoveduje, da ima mesečno 5000 DEM plače. Ali ne bi veljalo od takšnih in podobnih mesečnih plač dajati vsaj 100 DEM mesečno predvsem za tiste redke, še žive, ostarele internirance iz nekdanjih nacističnih koncentracijskih taborišč, pa za nekdanje izgnance, za razne »Vasileve« in druge trpine vseh sort, v prvi vrsti za tiste, ki so jih mučili in preganjali prav Nemci (čeprav ne povojne generacije)?

Že zdavnaj vem, da Nemci, predvsem tisti iz meščanskih krogov, toplo priporočajo, da je treba živeti »ein gemütliches Leben« (»lagodno življenje«). Ali se ne bi takšni ljudje raje spraševali, kakšno »lagodno« življenje so živeli jetniki v nacističnih peklih? Prav gotovo takšno samospraševanje vesti ne bi škodilo nikomur, najmanj pa dandanes, ko se spet pojavljajo neonacisti, ne samó po plakatih in antiplakatih, ampak z orožjem v rokah in s slepoto v očeh!

Lübeck, 19. julija 1993

Zakaj si tako mrkogledo, ti tuje, sivo morje? Mar si se zazrló vame, ker ti nemo kličem: zbúdi se, polip! Tako ali drugače, kakorkoli, samó zbúdi se že! Kajti bojim se, da v spanju nenadoma planeš name in me stisneš za vrat. Zakaj? Zato, ker sem predrzen in te z očmi ostro ščipljem po koži. Mogoče pa mi boš odsekalo trepalnice s svojimi zarjavelimi, ostrimi meči rjave trave, podobnimi bodalom vikinških pravojščakov? Česa vsega niso storila ta bodala razčustvovanim srcem, kjerkoli so se zasvetlikala, kakor se ravnokar začenjaš svetlikati ti, ostrozobo morje! Moj Bog, vse okrog tebe pa je tako strašno ploščato, polikano in plosko, kakor je plosko dno groba! V meni se zdrzne vzvalovana slovanska duša, ko zagledam tvojo ploskost. S koliko milijoni kosti je tlakovano tvoje dno, morje? S čigavimi? In s koliko barkami, od tistih, ki so vanje vpregli sužnje, do teh najsodobnejših, na kakršno bodo zdajle naložili ta vlak, da bo počival v tvojem trebuhu? Vidim, prebujava se: ti in jaz. Ti od tega težkega bremena, ki ti ga nalagajo na hrbet, jaz pa od vikov in krikov nekih mladostnikov, ki skorajda že divje mečejo sem ter tja ogromne bisage z vsakovrstnim jermenjem in le za las manjka, da ne zasujejo z njim tudi mene kakor

eksplozija rudarja. Tako je bilo pred dolgimi leti, ko sem se peljal v Makedonijo, pa so mi v prepolnem vlaku (kupeju) naložili na kolena kar koš s kokošmi.

Tem ljudem se nekam tako mudi, da sami sebe ne slišijo, kaj si hočejo dopovedati med premetavanjem bisag, neskončno bolj rejenih, kot so oni. Se reče tej otročadi novi nomadi? In v katero puščavo jih nese ta evropski vihar, ta kamela, ta ladja z vlakom na hrbtu?

Bo morje tudi z mano in z njimi znova tlakovalo svoje dno?

Danska, 20. julija 1993

V Skandinaviji, kjer sem prvič v življenju, se najprej ne morem znebiti vtisa, da so ljudje na podeželju pravzaprav dokaj osamljeni. Imajo polja, gozdove in travnike, toda kakšnih pravih vasi tu skoraj ni. Nekakšna naselja so, ampak to so že mesteca. Živijo po sem ter tja razmetanih kmetijah, o kakršnih sem bral pri nekaterih skandinavskih pisateljih, na primer pri Björnu Björnsenu in pri drugih. (Björnsen je dobil celó Nobelovo nagrado za takšne zgodbe.) Da tako živijo, mi je potrdila tudi neka starejša sopotnica v vlaku, ki sicer ni razumela nemščine ne vem kako dobro, je pa zraven mešala angleščino. Rekla mi je, da jim je ta jezik nekako bližji.

Kratek čas pa mi delajo tudi mlini na veter, ki jih je še videti tu in tam. Za Slovenca so dvaindvajseto čudo svetá.

V Kopenhagnu me je motil predvsem hrušč in trušč na železniški postaji: ljudje so se gnetli okrog nekih avtomatov, da bi jih najprej »oštevilčili«, kakor da gredó nekam v koncentracijsko taborišče. Šele potem so smeli čakati v vrsti na vozovnico, poštno znamko, na razne informacije itd. Pozneje sem videl, da ne samó tu: po vseh skandinavskih deželah. Eni so govorili kot dež, drugi pa smo mokri čakali na vrsto.

Kopenhagnu bi lahko rekli tudi »mesto na kolesih«, kajti proti večeru, ko so šli ljudje z dela, sem videl po cestah cele vrste žensk in moških, ki so se s kolesi med avtomobili prebijali proti domu. Zdeli so se mi dokaj preprosto oblečeni in ne preveč bogati, zato sem po svoje razumel, da ne bi bili preveč srečni v družbi tistih, ki imajo več pod palcem, na primer grofov ali lordov (nemških in angleških).

V tem mestu bi me skoraj kot kača v raju zapeljala neka restavracija z napisom »Hercegovina«. Jedilnik so imeli v nemščini, pa sem želel pojesti nekaj takšnega, kar se je nekoč res dobilo tam v okolici Mostarja. Vendar so me najprej preplašile visoke cene, potem pa me je odgnal še napis, da je treba iti okoli vogala in tam najprej plačati vstopnino: fala lipa, bi rekli Dalmatinci! Kajti notri se dogaja kdo vé kaj... Rajši grem nekam na pizzo.

Švedska, 21. julija 1993

Evropa je na zemljevidu majhna, obenem pa tudi velika, če kdo potuje z vlakom, na primer po Skandinaviji, predvsem pa po neizmerni Rusiji.

Tu se ponekod zdi, kakor da ta dežela skoraj ni poseljena. Zato pa na vlaku spet mrgoli od nekakšnih termitov, ki nosijo v neko neznano mravljišče tolikšna bremena, da še jaz zraven vzdihujem: ojoj, saj me bodo zasuli – ali pa bodo vse po vrsti oglodali!

Mogoče pa se selijo v te redke hiše iz temnordeče opeke? Ne, sem se še ne morejo vseliti, kajti okrog nekaterih hiš je razobešeno perilo, ki ga suši nenehen, čeprav lahкотen veter poletja. Kako pa je tu pozimi? Kdo vé. Ljudje ponekod preživijo poletja in zime v kolibah iz blata in v eskimskih bunkerjih, sezidanih iz velikih ledenih opek. Termitov v njih ni, ker nimajo tako debelih kožuhov, da bi preživeli ledeni pekel.

Kmalu potem kapitan (ki pa ni Mojzes) udari z neko čudodelno palico in mi se pomikamo dalje po morju: lahko stojimo, sedimo ali ležimo, saj ne rinemo v puščavski pesek. Tudi morje ni rdeče, ampak grozeče temno. Kako je pravzaprav s temi morji, se sprašujem? Videl sem jih že več, še najlepše pa se mi je zdelo včasih v Zadru, kjer sem ga mogel gledati več let. Včasih je ob raznih vetrovih res podivjalo in se zaganjalo ob obalo, toda potem, ko je takšen ali onakšen vihar ponehal, se je zdelo, kakor da ni morje, ampak sinje olje. Bilo je tako lepo, mirno in blago, da bi ga človek poljubil kakor spečega angela. Takrat ni imelo čeljusti in zob morskega psa, ampak samó modre oči, ki so dobrotno dremale. Te sive oči tukaj pa so nenehno budne, kot bi pradavni Vikingi še stali na nemi straži in skrbeli, da ne vdrejo k njim neka črnolasa plemena iz daljnih južnih krajev, ki so bila sicer prav takšna kot oni, lè rogov niso imela. Sanje? Ne, res se mi zdi vse takšno, kakršno čara predme domišljija, ko zrem v sivost.

Takšna sivina me spremlja tudi dalje, vendar to ni več tista morska, ampak je to sivost deževnega dneva, ki pomirja (vidim) tudi nomade, da pospijo. Ob meni sedi neki švedski inženir, ki zna nemško in je zelo prijazen. Pripoveduje mi vse mogoče o svoji deželi, toda tega ne želim naštevati, ker o tem piše v vsakem učbeniku zgodovine in geografije. Potoži pa mi, da imajo zdaj pri njih kar deset odstotkov brezposelnih, kar da je rekordno število. Pa še to, da je malo manjkalo, pa bi bil tudi on brez dela, vendar se je za zdaj dobro končalo. Konec drugega tisočletja, pravi, je z ljudmi vse bolj neusmiljen, tudi pri njih, ki že kdove koliko desetletij niso imeli vojne. Zato pa me sprašuje o sodobnih vojnah, predvsem južno od nas. Pripovedujem mu tisto, kar pač vem, vem pa približno toliko, kolikor vedó otroci, ki gledajo televizijo.

Ko se posloviva, se začne odpirati miniaturni raj. Hiše so hišice in okna okenca, bi dejal Župančič, jaz pa dodajam še: jase so jasice, ceste stezičice, smreke so smrečice in jezera jezerca. Ali to komu kaj pove? Verjetno ne. Ampak meni je, vsaj mojim očem. Zakaj? Zato, ker tu ne gledam v obraz drvečim smrtim, kakršne vidim po ljubljanskih in drugih slovenskih cestah: ne gledam avtomobilov! Kajti pri nas se tudi ob zeleni luči na semaforju komajda ustavijo, pa če še tako kriliš z rokami in jim s tem dopoveduješ, da je deset sekund dobesedno nič proti večnosti – ali pa (v tolažbo vsem drvečim in hitečim) samó drobcena kapljica znoja v Pacifik!

Pot proti Stockholmu je dolga, zato bi najraje zadremal. Vendar si pravim: ne! Pokrij se raje z mokro, svežo ruto še zelene pšenice, ki je je polno na njivah ob železnici. Vidim, da sem nekje na pol poti od Ljubljane do najsevernejše Skandinavije, vendar se žep (kot čudodelnik v narobe pomenu) sam od sebe prazni in s potjo tja gor ne bo nič. Najbrž tudi zato ne, ker me ljudje tam visoko pod severnim tečajem, na primer Laponci, ne bi razumeli: niti nemščine ali francoščine, mogoče mojo bolj šepasto angleščino: te pa se zdaj ne mislim več guliti, saj bi se moral pomladiti vsaj za trideset let.

Po železniških postajah prebiram švedske napise, pa se mi tu in tam lè nekako zasvita, kaj naj bi pomenila kakšna beseda. Seveda s pomočjo nemščine. V Frankfurtu sem dva semestra poslušal po dve uri na teden predavanja o historični gramatiki germanskih jezikov pri profesorju, ki je imel priimek von der See: sicer ni ostalo dosti, nekaj pa je. Približno toliko, kakor če bi kakšen Rus iz Sibirije poskusil dešifrirati, kaj pomeni v latinici napisana beseda Bijelopolje: štrena bi se že nekako odmotala. V Frankfurtu so mi včasih študentje potožili, kako težki so zanje slovanski jeziki – hvala lepa, enako!

Stockholm je (če smem tako reči) bogato mesto, ki želi imeti vse več in več. Z mesti je kakor z ljudmi: več ko imajo, več zahtevajo. Ko hodim po tem mestu in si

ga ogledujem, si dopovedujem: naglej se kar se dá hitro vseh teh starih in novih palač, potem pa jo ucvri drugam! Švedskega sopotnika v vlaku sem vprašal, kako se pravi po švedsko »poceni hotel«. Pa mi je na list ljubeznivo napisal »ett billigt hotel«. Res sem takšen »ett billigt hotel« našel – in začuda: osebje v njem je bilo povrh vsega še zelo prijazno!

Severne Benetke gor ali dol, treba bo iti naprej. Plavati po njih ne znam, ker sploh ne znam plavati, niti po morju, niti s časom. Zmeraj, kadar sem v življenju do pasu zlezal v vodo, so me začeli valovi metati ob vsakršne ostrozobe čeri, pa naj bi zdaj za takšna plavanja plačeval še debele denarje? Saj nisem kapitan tankerja, ki ima pod palcem veliko več, kakor ima slovenski literat, ki je bil povrh še toliko neprisenben, da se je šel za piškavo plačo profesorja in je raznim tujim študentom vtepal v glavo slovenski jezik, obenem pa jim dopovedoval, da je (na primer) Župančičeva pesnitev Duma čudovita iznajdba nekega sorojaka, nekakšno žeganjsko zvonjenje. Zdaj pa imaš svoje žeganjsko zvonjenje, ko ti pobirajo iz žepa še tisto, kar si ob svoji življenjski romarski poti nekeje priberačil!

Norveška, 23. in 24. julija 1993

Gozdovi: oči se sprehajajo po neki pokrajini, ki sem jo v davnih letih zagledal v romanih Knuta Hamsuna, tega velemojstra, sicer pa ostarelega (nekdanjega) nacističarja, kar mu oprostam, saj že sam počasi slutim, kaj je skleroza (ali »roza-roza«, kakor se je rad pošalil pokojni Gustav Krklec).

Tu je pšenica na njivah še bolj zelena kot na Švedskem; takšna, kakršna je pri nas ob svetem Juriju. Stari ljudje so rekli, da mora biti takrat vsaj toliko visoka, da se vanjo skrrije vrana. Kdaj bo vse to zrelo? Tam pred božičem? Mogoče pa vsaj proti koncu septembra, ko se bo začela pri nas trgategv?

Podeželje je komajda naseljeno. Nizke hiše čepijo tu in tam ob jezerih in jezericah kakor piščančki pod perutmi mater-dreves.

Mogoče bi me bilo celo strah, če bi se moral vseliti v te širjave, pa ne bi mogel kdaj poklepetati s kakšnim znancem ali prijateljem vsaj o tem, kakšne so bile cene včeraj in kakšne bodo jutri, pa če ne bi mogel reči zraven še kakšne besede o literaturi. Vendar literature na koncu koncev niti ne bi pogrešal: toliko sem se že izuril, da se znam o njej pogovarjati sam s sabo (vsaj z enim pametnim, kot je rekel pokojni Ježek).

Da, zdaj je tu komaj čas okrog svetega Jurija, kajti pravkar je iz zelene pšenice, ki je visoka takole za dobro moško ped, odletela jata vran, ki jo je preplašil ta čudni človeški izum: drdranje koles in drvenje lokomotive. Tudi dan postaja vse bolj zelen kakor v Kovičevi pesmi, kjer nekega jelena tolče po kopitih takšno zeleno čudo, ne navadno za – denimo – Sicilijanca, navajenega, da ga tolče po obrazu mafijska pest. V bližini slišim tudi nekakšne pojoče italijanske vokale, ki z rokami in z očmi nekomu dokazujejo sramoto mafijskega politikantstva.

Mene pa kar naprej spremlja hamsunski nemir potepuhov, ki ga razločno vidim tamle v tisti koči, iz katere po prespani noči prihaja nov dan in se odpravlja na še neizbrano pot. Takšen je, kakršna je skupina turistov (kakšnih pet jih je), pa so oblečeni bolj deževniško, saj bo zdaj zdaj spet padalo. Prihajajo iz gozda in se brzkone pogovarjajo, katero pot naj uberejo.

Čeprav sem obkrožen s samimi šipami, mi naenkrat zadiši senó iz senika bližnje kmetije. Zakaj imajo vlaki, se sprašujem, mehke sedeže, ko pa bi bilo bolj prijetno sedeti ali ležati na senu? Spominjam se, da sem ravno ob tem času pred drugo svetovno vojno, star komaj 13 ali 14 let, hodil v kočevske gozdove na poseke nabirati

jagode in maline, da sem zaslužil kakšen dinar. Če nas je bilo več, smo ostali tam tudi več dni in hodili spat na kočevarske senike. Še zdaj imam v nosnicah vonj po tistem komaj suhem senu, na katerem se je dalo tako čudovito spati! Ja, zakaj niso vlaki seniki? Pa tudi: zakaj delajo za sodobne nomade-turiste velikanske steklene kletke, ki jim pravijo hoteli, namesto da bi zgradili stavbe iz lesa in deli v skupne spalnice pograde, postlane s senom? Pa še takšno kapljanje dežja zraven – to bi se spalo!

Če bi tu kdo posadil vinsko trto, bi sosedje mislili, da se mu je zmešalo. To mi je potrdil tudi neki Slovenec, ki sem ga po naključju srečal v mestu Oslo. Spraševal me je, kako je zdaj pri nas, jaz pa njega, kako se živi na Norveškem. Povedal mi je, da je upokojenec, vendar bi bilo nevljudno (to vem že iz Nemčije!), če bi ga vprašal, koliko ima na mesec. Toda takšne stvari je mogoče razbrati že iz malenkosti: iz nehoté izrečenih besed o tem in onem, pa iz naštevanja raznih cen in iz podobnega. Videl sem, da ga tare domotožje, po drugi strani pa, da ga priklepa na tujino skromna hiša. Vem: težko je živeti z eno nogo na Norveškem, z drugo pa v Sloveniji. Varčevati je moral, kaj hočemo, kajti tujec ne pride tu kar tako do lastne hiše (kakor pridejo nekateri gospodje tatovi pri nas!). Potem pa pride starost in človek tava: z eno polovico duše je tu, z drugo pa tam. Vem, da je pred dolgimi leti rekla moja mama: o, ljubi moj domek, čeprav si majhen kakor bobek!

Res je. To vidim zjutraj na železniški postaji, ko se od vsepovsod valijo množice ljudi iz svojih domov (verjetno bolj skromnih) na delo v glavno mesto. Dom je vendarle dom, si mislim, pa čeprav se ljudje od ponedeljka do petka namučijo z vožnjami in s skoraj celodnevним delom, da se obdržijo nad vodo.

Norveška je nekakšna čudna dežela tudi zaradi pradavnega zadaha za večno spečih prednikov, kajti zdi se, da je še zdaj zrak od njih rahlo rogat, pa da z njihovih barkač veje rezek veter. Včeraj je mesto Oslo le tu pa tam sončno pomežiknilo ljudem in jim pokazalo košček nebá, danes pa so njihovi pradedje spet zakrili nebo z raševinastimi plahdami, ki skoznje curlja: nihče jih ne more več zakrpati, čeprav se njihovi potomci trudijo, da bi se sočloveku nasmehnili in mu rekli kakšno besedo z zategnjenim *ø* ala á.

Tudi prijazni sprevodnik v vlaku mi želi nekaj dopovedati, jaz pa mu v polomljeni angleščini pripovedujem, da imam pred sabo še dolgo pot, kajti potovanje z vlaki skoraj nikdar ni konec. Zato pa mi mahajo v pozdrav drevesa z nadojenih travnikov in polj, pa tudi samogovor z njimi je podoben vsakršni domači govorici. V letalu stoji vse to na glavi: dreves ne vidiš in lahko samó zamižiš, da si izsanjaš jablano v domačem vrtu, za dobro jutro pa dobiš že vnaprej plačan, mrzel obrok smehljava stjuardese, ki se je sinoči fejest imela s pilotom.

Kmalu bo spet Stockholm. Toda iz oblakov tako lije na mesto, kakor da nas tam s treskanjem in grmenjem pričakuje nov vesoljni potop. Bo? Ne, ni ga, proti večeru ljubeznivo spet zasije sonce. Saj te ne bomo okradli, Stockholm! Niti norveškemu pa niti švedskemu kralju, ki se bajè včasih zaradi dobrega vtisa vozita okoli s kolesi, ni nihče spodmaknil niti kamna na starih trdnjavah, cerkvah in palačah.

V nekem stockholmskem parku vidim, da so lipe komajda odcvetele: v zraku še diši po njih. Koliko presenečenj na tako majhnem koščku svetá! Res vlaki, čeprav najhitrejši v Evropi, vozijo kot bliski, vendar bi te dežele in deželice spravil kakšen azijski orjak enostavno v žep kakor prgišče riža.

Zvečer še malo posedim v prijetni, starinski kavarnici, kjer neki moški igra na klavirju nekdanje melodije. Pri nas tega ni več: zakaj? Smo res že čisto amerikanizirani?

Semič, 28. julija 1993

Pa sem spet v domačem kraju, sredi dozorevajočega zelenja, v tistem kraju, kjer smo včasih skupaj žagali in obsekavali bukve, da bi vse to zvozili domov in se pozimi grel. Zazdi se mi, kakor da sem še zmeraj nekje v skandinavskih gozdovih, pa da drvarim. Nekoč sem natančno vedel, kam bo padlo kakšno drevo, da sem se umaknil in mi ni zgrmelo na glavo. Zdaj tega ne vem več: vse več vej se mi lomi nad sivimi lasmi. Pa tudi z vsako vejico sem se nekoč pogovarjal, ko sem jo obsekaval: uboga vejica, sem si mislil, tako bodo delali tudi z mano!

Zdaj je to res in veje se pogovarjajo z mano, kajti nekdo me klesti, drugi me meče nekam na cesto, tretji pa v ogenj, ker nisem več za rabo.

Toda kakor vejica takrat ni znala odgovarjati na moja vprašanja, tako tudi jaz zdaj ne morem in ne znam odgovoriti, ko se vprašam: kje sem pravzaprav? Ljudje pravijo: tako globoko v gozdu, da niti dreves ne vidiš. Pa pojdi ven, si dopovedujem, da boš videl vsaj gozd! Toda tudi ta stara modrost mi ne pomaga. Pred očmi se mi temní, kakor da sem nekje v prepadu, tam pa je še belo kamenje črno. Da, tudi ti beli kamni so tako na gosto obraščeni z mahom za jaslice, da so bolj podobni našemu prastaremu črnemu mačku kakor belini triglavskih skal.

Sédem na mah, pa me zazebe, čeprav je poletje. Ojoj, sem na večnem ledu? Z nebá pa vendar tipa vame neki žarek. Pobožati hoče mojo raztoženost in mi miglja s prstom: za mano, da prideš iz te temè!